

Nr 131.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 24 maj 1913.

» » » i Andra kammaren den 24 maj 1913.

*Riksdagens skrivelse till Konungen, angående ändrad lydelse av
62 § första stycket i lagen angående väghållningsbesvärets
utgörande på landet.*

(Jordbruksutskottets utlåtande nr 29.)

Till Konungen.

I en inom Riksdagen väckt motion har hemställts, att Riksdagen ville för sin del besluta, att första stycket av 62 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Uppkommer överskott i vägkassan, sedan de i 53 § avsedda behov blivit behörigen tillgodosedda, äger Konungens befallningshavande, på förslag av vägstyrelsen, efter de väghållningsskyldigas hörande förordna om överskottets användande för grundförbättring av vägarna och jämväl till lindring av väghållningsbesväret i dess helhet. Överskottet skall i vägkassans räkenskaper särskilt bokföras.»

Till stöd härför har anförts följande:

»Det torde icke kunna bestridas, att gällande bestämmelser i fråga om väghållningsbesvärets utgörande på landet icke i allo äro väl avpassade. Såsom bevis härför kunna åberopas den mängd motioner, som under de senare åren väckts i syfte att få berörda bestämmelser ändrade

i olika avseenden och vilka även tyda på, att det är förenat med synnerligen stora svårigheter att i vårt vidsträckta land utfinna en gemensam form för ordnandet av vägväsendet, lämpad för hela riket.

Bland de föreskrifter, vilka enligt vad erfarenheten under de senaste åren givit vid handen närmast böra bliva föremål för omarbetning, synes mig den bestämmelsen, som möjliggör bildningen av stora vägkassor och återfinnes i § 60 av lagen den 23 oktober 1891 om väghållningsbesvärets utgörande på landet. Av den vägstatistik, som årligen utgives genom jordbruksdepartementets försorg, framgår, att i en del vägdistrikt, i allmänhet belägna i närheten av våra *största* städer, en kassabildning äger rum, som, därest den alltjämt får fortgå, på sina håll förefaller att bliva onaturlig. Hittills har man ju till en viss grad lyckats få användning för åtminstone en del av dessa alltför rikliga bidrag till vägunderhållet genom att i enlighet med bestämmelsen i 62 § av nämnda lag verkställa grundförbättringar av vägarna med överskotten i kassorna. Emellertid lär storleken av de kontanta bidragen inom vissa väghållningsdistrikt verka därhän, att inom kort några grundförbättringar icke återstå att verkställa. Att detta oaktat kassabildningen skall fortgå synes ju vara en orimlighet och därför återstår slutligen ej annan utväg än att överskotten utdelas till samtliga väghållare inom distriktet, varigenom lindring kunde erhållas i väghållningsbördan.

Det skulle kunna förefalla, som om hinder enligt nu gällande bestämmelser icke skulle förefinnas att till lindring av väghållningsbesväret verkställa utdelning ur vägkassorna, då i 62 § väglagen stadgas, att Konungens befallningshavande äger på förslag av vägstyrelsen, efter de väghållningsskyldiges hörande, förordna om överskottets användande för grundförbättring av vägarna och, sedan överskottet härför icke vidare erfordras, jämväl till lindring av väghållningsbesväret. En dylik utdelning lär ock på vägstyrelsens initiativ på visst håll hava vidtagits, utan att Konungens befallningshavande stadfäst beslutet, men torde lagligheten av en dylik åtgärd med fog kunna ifrågasättas. Det är emellertid härvid att märka, att med den avfattning, som 62 § för närvarande har, ett väghållningsdistrikt för att erhålla Konungens befallningshavandes stadfästande av ett beslut om utdelning från vägkassan måste visa, att några grundförbättringar inom distriktet icke vidare äro erforderliga, och detta torde i de flesta fall svårigen låta sig göra. Den enda utväg, som härvid synes kunna utletas, torde vara, att ordalydelsen i 62 § väglagen ändras på sådant sätt, att möjlighet beredes de väghållningsskyldige att, såsom ock vid lagens antagande måhända avsetts, kunna erhålla lindring i väghållningsbördan genom

utdelning ur vägkassan, därest denna genom bidragen från de icke naturaunderhållspliktiga väghållarna växer till sådan storlek, att den icke längre står i rimligt förhållande till utgifter, som äro avsedda att därifrån bestridas.

Jag skall tillåta mig att med ett exempel påvisa de oegentligheter, om vilka jag här ovan ordat. Uti Sävedals härads väghållningsdistrikt hava förhållandena gestaltat sig på sätt, som härvid fogade bilagor utvisa. Såsom av bilaga 1 framgår, uttaxerades för år 1912 såsom vägskatt ett belopp av icke mindre än 127,127.25 kronor. Att så stor vägskatt för sistnämnda år utdebiterats är beroende på inom distriktet förrättad ny vägdelning och i samband därmed verkställd uppskattning av väghållningsbesväret in natura. Enligt den såsom bilaga 2 här nedan intagna staten för nämnda väghållningsdistrikt, kommer att för år 1914 uppstå ett överskott av 103,972.76 kronor. Det i bilaga 1 upptagna belopp 25,000 kronor under rubriken underhåll av broar och räcken samt vägförbättringar torde emellertid icke med säkerhet komma att tagas i anspråk för angivet ändamål. Huru härmed än må bliva fallet, lär det vara ovedersägligt, att inom ifrågavarande väghållningsdistrikt ett abnormt förhållande inträtt. Skulle nämligen — vilket även med frånräkning av dylika höga kostnader som exempelvis den nyss omförmälda å 25,000 kronor kan antagas komma att ske — en dylik fondbildning under en tid av tio år fortgå, skulle vägkassan växa till ett belopp, vars storlek lågt beräknat skulle komma att uppgå till en miljon kronor. Detta åberopas såsom bevis på olämpligheten, åtminstone i det väghållningsdistrikt varom nu är fråga, av nu förevarande bestämmelse i väglagen. I detta sammanhang vill jag ock åberopa den verkan, den sista uttaxeringen verkat på storleken av den vägskatt, som mindre inkomsttagare hava att erlægga. Så har exempelvis en arbetare, vilken förut haft att erlægga 1.75 kronor i vägskatt, fått denna skatt höjd till 11.70 kronor, en annan — en trädgårdsmästare — har fått samma skatt höjd från 2.03 kronor till 13.95 kronor. En byggnadsförening, som förut i vägskatt erlade 19.18 kronor, har nu att i sådan skatt utgöra 123.30 kronor. Inom distriktet komma de nu sist åberopade förhållandena med all säkerhet att verka därhän, att dessa mindre inkomsttagare utflytta från en trakt, där allenast vägskatten utgör en så avsevärd del av de allmänna utskylderna och besvären.

Av det anförda torde således framgå, att det vore lämpligare, om under en följd av år samtidigt med att arbeten verkställdes för vägarnas grundförbättring en del av vägskatten användes till själva vägtungans minskning.

Då vägs-katten inom meromnämnda väghållningsdistrikt belöper sig till 42 öre per vägfyrk, skulle man exempelvis genom att utdela 32 öre per vägfyrk till naturaunderhållspliktiga vägfyrkar och samtidigt återbära 32 öre per vägfyrk av icke naturaunderhållspliktiga vägfyrkar i själva verket nedskriva hela väghållningsbesväret till 10 öre per vägfyrk. Med denna utdebitering, som förefaller rimlig, skulle i vägkassan ändock årligen inflyta omkring 30,000 kronor, vilket belopp synes väl räcka till de vägförbättringar, som under en tid framåt kunna ifrågakomma.»

De till motionen hörande bilagorna vidfogas Riksdagens skrivelse.

Riksdagen, som bifallit förenämnda motion, får sålunda anmäla, att Riksdagen för sin del beslutit, att första stycket av 62 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Uppkommer överskott i vägkassan, sedan de i 53 § avsedda behov blivit behörigen tillgodosedda, äger Konungens befallningshavande, på förslag av vägstyrelsen, efter de väghållningsskyldigas hörande förordna om överskottets användande för grundförbättring av vägarna och jämväl till lindring av väghållningsbesväret i dess helhet. Överskottet skall i vägkassans räkenskaper särskilt bokföras.»

Stockholm den 24 maj 1913.

Med undersätlig vördnad.

Bilaga 1.

Sävedals härads vägkassa 1903—1912.

Inkomster.

Saldo från 1902 78: 67

Vägs katt,

debiterad 1902, uppburen 1903	8,430: 30	
» 1903 » 1904	10,493: 27	
» 1904 » 1905	10,284: 98	
» 1905 » 1906	9,324: 84	
» 1906 » 1907	18,577: 92	
» 1907 » 1908 februari	19,686: —	
» 1908 » 1908 december	14,605: 34	
» 1909 » 1909	15,232: 88	
» 1910 » 1910	7,027: 92	
» 1911 » 1911	18,008: 58	
» 1912 » 1912	127,127: 25	258,799: 28

Statens bidrag till väghållare in natura.

1903	485: 98	
1904	485: 98	
1905	485: 98	
1906	485: 98	
1907	728: 97	
1908	728: 97	
1909	728: 97	
1910	728: 97	
1911	6,881: 15	
1912	6,881: 15	18,622: 10

I kassan införda räntor och diverse inkomster under åren sammanförde 4,736: 98

Statsbidrag för vägkassan tilldelade lotter 3,880: 73

Summa kronor 286,117: 76

Utgifter.

Häri inbegripne statsbidrag till väghållare in natura	
1903	8,752: 60
1904	10,123: 28
1905	8,724: 56
1906	9,281: 82
1907	11,257: 92
1908 Mölndalsvägens stensättning ingår häri	33,136: 73
1909	7,365: 10
1910	18,648: 69
1911	15,572: 86
1912 Omläggning av vägar, tilldelade vägstyrelsen, ingår häri	49,303: 41
	Kronor 172,166: 97
Avgår diverse avlöningar	2,031: 98
	Kronor 170,134: 99
Kontant behållning	115,982: 77
	Summa kronor 286,117: 76

I ovanstående kontanta behållning, kronor 115,982.77, ingå kronor 106,700, som till vägkassan av kronofogden i avräkning inbetalts från den i december 1912 betalda vägskatten; då utdebiteringen utgjorde kronor 126,395.22, så ökas således behållningen med 19,695.22 minus cirka 4 à 5,000 kronor avkortningar.

Placeringen av ovanstående behållning är följande:

Å kapitalräkning	106,700: —
Deposition	5,400: —
Upp- och avskrivning	3,532: 95
Kontant i kassan	349: 82
	Kronor 115,982: 77
Hos kronofogden kvarstående	19,695: 22
minus avkortning	5,000: —
	14,695: 22
	Kronor 130,677: 99

Bilaga 2.

**Förslag till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan i Sävedals
härad's väghållningsdistrikt 1913.**

Debet.

Enligt officiellt bevis finnes inom distriktet följande vägfyrktal:	
A. Av jordbruksfastighet, som underhåller väghållet in natura	63,881: —
B. Av annan fastighet	145,981: —
C. Av inkomst	154,960: —
	300,941: —
	Summa fyrktal 364,822: —

Kassabehållning från 1912 27,619: 40

Då, enligt särskilda nämndens uppskattning, kostnaden för distriktets vägars och broars underhåll uppgår till *kronor* 31,825.32 och $\frac{3}{20}$ därav eller *kronor* 4,773.79 betalas av statsmedel, skall efter avdrag härav återstående beloppet *kronor* 27,051.53 fördelas enligt § 60 i väglagen på de enligt § 7 till vägunderhåll in natura förpliktigade vägfyrkar, utgörande i jämnt tal 42 öre *pr fyrk*, som påföres distriktets andra fyrktal 126,395: 22

Kronor 154,014: 62

Kredit.

Kostnader för vägstyrelsens räkenskaper m. m.	1,000: —
Reseersättning till vägstyrelsens medlemmar	250: —
Vinterväghållningskostnader	2,000: —
Underhåll av broar och räcken samt vägförbättringar m. m.	25,000: —
Underhåll av Mölndalsvägen från Getebergsled till Fässbergs sockens gräns	3,000: —
Debiterings- och uppbördsprovision	3,791: 86
Sänkning av Dansereds lider m. m.	14,000: —
Oförutsedda utgifter	1,000: —
Överskott till 1914	103,972: 76
	Kronor 154,014: 62